

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2013. gada 27. jūnijā *

Lauksaimniecība — Dalībvalstu procesuālās autonomijas princips — Kopējā lauksaimniecības politika — Atbalsts — Administratīvu lietu izskatīšana — Piekritīgās tiesas noteikšana — Valsts kritērijs — Administratīvā tiesa, kuras teritoriālā piekritībā ir iestādes, kas pieņēmusi apstrīdēto tiesību aktu, atrašanās vieta — Līdzvērtības princips — Efektivitātes princips — Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants

Lieta C-93/12

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 267. pantam, ko *Administrativen sad Sofia-grad* (Bulgārija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2012. gada 9. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2012. gada 21. februārī, tiesvedībā

ET Agrokonsulting-04-Velko Stoyanov

pret

Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond "Zemedelie" – Razplashtatelna agentsia .

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs M. Ilešičs [*M. Ilešič*], tiesneši K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], Tiesas priekšsēdētāja vietnieks, kas veic trešās palātas tiesneša pienākumus, E. Jarašūns [*E. Jarašiūnas*], A. O'Kifs [*A. Ó Caoimh*] (referents) un K. G. Fernlunds [*C. G. Fernlund*],

ģenerālvokāts Ī. Bots [*Y. Bot*],

sekretārs M. Aleksejevs [*M. Aleksejev*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2013. gada 6. februāra tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *ET Agrokonsulting-04-Velko Stoyanov* vārdā – *R. Trifonova*, advokat,
- *Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond "Zemedelie" – Razplashtatelna agentsia* vārdā – *R. Porozhanov* un *I. Boyanov*, pārstāvji,
- Bulgārijas valdības vārdā – *E. Petranova*, pārstāve,
- Vācijas valdības vārdā – *T. Henze*, pārstāvis,

* Tiesvedības valoda – bulgāru.

— Eiropas Komisijas vārdā – *H. Tserepa-Lacombe* un *N. Nikolova*, pārstāves,
noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2013. gada 14. marta tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz līdzvērtības un efektivitātes principu, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 47. panta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums radās tiesvedībā starp *ET Agrokonsulting-04-Velko Stoyanov* (turpmāk tekstā – “*Agrokonsulting*”) un *Izpalnitelen direktor na Darzhaven fond “Zemedelie» – Razplashtatelna agentsia* (Valsts Lauksaimniecības fonda Maksājumu aģentūras izpilddirektors, turpmāk tekstā – “izpilddirektors”) saistībā ar atbalsta pieteikumu Eiropas Savienības Kopīgās lauksaimniecības politikas ietvaros.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Kā izriet no Padomes 2009. gada 19. janvāra Regulas (EK) Nr. 73/2009, ar ko paredz kopējus noteikumus tiešā atbalsta shēmām saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, kā arī groza Regulas (EK) Nr. 1290/2005, (EK) Nr. 247/2006, (EK) Nr. 378/2007 un atceļ Regulu (EK) Nr. 1782/2003 (OV L 30, 16. lpp.), 1. panta c) punkta un 2. panta g) punkta, ar šo regulu tās V sadaļas 2. nodaļā ievieš tā saukto “vienotā platībmaksājuma”, proti, pārejas vienkāršoto ienākumu atbalsta, shēmu lauksaimniekiem dalībvalstīs, kas pievienojušās 2004. un 2007. gadā.
- 4 Ar šo regulu – kā tas izriet no tās 1. panta e) punkta – arī ievieš sistēmu, kas ļauj šīm pēdējām minētām dalībvalstīm piešķirt “papildu tiešos maksājumus”. Šī sistēma ir paredzēta minētās regulas 132. pantā ar nosaukumu “Valsts papildu tiešie maksājumi un tiešie maksājumi”, saskaņā ar kuru attiecīgajām dalībvalstīm ir iespēja, saņemot Komisijas atļauju, papildināt kādas no šīs pašas regulas I pielikumā uzskaitītajām tiešā atbalsta shēmām ietvaros lauksaimniekiem piešķirtos tiešos maksājumus, ievērojot šajā pantā precizētos īpašos noteikumus. Šajā pielikumā ir īpaši ir ietverta vienotā platībmaksājuma shēma.
- 5 Saskaņā ar Regulas Nr. 73/2009 14. pantu, to lasot kopā ar šo pēdējo minēto pielikumu, ikvienai dalībvalstij vienotā platībmaksājuma shēmai ir jāizveido un jāizmanto “integrēta vadības un kontroles sistēma”. Šajā sistēmā atbilstoši šīs regulas 15. panta 1. punktam ir jāietver lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalu identifikācijas sistēma, tiesību uz maksājumu identifikācijas un reģistrācijas sistēma, atbalsta pieteikumi, integrēta kontroles sistēma, kā arī vienota sistēma, kas vajadzīga, lai reģistrētu katra tā lauksaimnieka identitāti, kurš iesniedzis atbalsta pieteikumu.
- 6 Šīs regulas 16. pantā ir paredzēts:
“1. Elektroniskajā datu bāzē par katru lauku saimniecību reģistrē datus, kas iegūti no atbalsta pieteikumiem.

Šī datubāze jo īpaši ļauj ar dalībvalsts kompetentās iestādes starpniecību iepazīties ar datiem, kas attiecas uz kalendārajiem un/vai tirdzniecības gadiem, sākot no 2000. gada. Tā ļauj arī tieši un nekavējoties iepazīties ar datiem, kas attiecas uz četriem iepriekšējiem gadiem.

2. Dalībvalstis var izveidot decentralizētas datubāzes ar nosacījumu, ka minētās datu bāzes, kā arī administratīvās procedūras datu reģistrēšanai un pieejai ir izstrādātas vienkārši visā dalībvalsts teritorijā un ir savstarpēji saderīgas, lai varētu veikt kontrolpārbaudes.”

7 Saskaņā ar Regulas Nr. 73/2009 17. pantu “lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalu identifikācijas sistēmu izveido, pamatojoties uz kartēm vai zemesgrāmatas aktiem, vai citiem kartogrāfiskiem materiāliem”. Izmanto “elektroniskas ģeogrāfiskās informācijas sistēmas metodes, vēlams, ietverot tajās ortofotografēšanu no gaisa vai kosmosa”.

8 Šīs regulas 18. pantā ir paredzēts:

“1. Tiesību uz maksājumu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu izveido tā, lai varētu pārbaudīt tiesības un veikt kontrolpārbaudes attiecībā uz atbalsta pieteikumiem un lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēmu.

2. Šā panta 1. punktā minētā sistēma ļauj ar dalībvalsts kompetentās iestādes starpniecību tieši un nekavējoties iepazīties ar datiem, kas attiecas uz vismaz četriem iepriekšējiem kalendārajiem gadiem pēc kārtas.”

9 Saskaņā ar minētās regulas 19. pantu atbalsta pieteikumi tiešiem maksājumiem vienotā platībmaksājuma sistēmas ietvaros ir jāiesniedz katru gadu.

10 Šīs regulas 20. panta 1. un 2. punktā ir paredzēts:

“1. Dalībvalstis veic atbalsta pieteikumu administratīvās pārbaudes, lai pārbaudītu maksājumu atbilstības nosacījumus.

2. Administratīvās pārbaudes papildina ar pārbaudēm uz vietas, lai pārliecinātos par atbilstību maksājumu piešķiršanai. Tādēļ dalībvalstis izstrādā lauku saimniecību pārbaudžu paraugu ņemšanas plānu.

Dalībvalstis lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu pārbaudēm uz vietas var izmantot attālo uzrādi un Globālās satelītu navigācijas sistēmas metodi.”

11 Atbilstoši Regulas Nr. 73/2009 29. panta 2. un 3. punktam:

“2. Maksājumus veic līdz divām reizēm gadā laikposmā no 1. decembra līdz nākamā kalendārā gada 30. jūnijam.

3. Maksājumus saskaņā ar I pielikumā minētajām atbalsta shēmām neveic, pirms nav pabeigtas pārbaudes attiecībā uz atbilstības nosacījumiem, kuras jāveic attiecīgajai dalībvalstij saskaņā ar 20. pantu.”

12 Saskaņā ar šīs regulas 122. pantu vienoto platībmaksājumu piešķir reizi gadā.

13 Atbilstoši minētās regulas 124. panta 1. un 2. punktam:

“1. [..]

Attiecībā uz Bulgāriju un Rumāniju lauksaimniecības zemes platība, uz kuru attiecas vienotā platībmaksājuma shēma, ir daļa no tajās izmantotās lauksaimniecības zemes platības, kas tiek uzturēta labā lauksaimniecības stāvoklī, neatkarīgi no tā, vai šī platība tiek vai netiek izmantota ražošanā, un kuru vajadzības gadījumā koriģē saskaņā ar objektīviem un nediskriminējošiem kritērijiem, ko Bulgārija un Rumānija nosaka pēc Komisijas apstiprinājuma saņemšanas.

2. [...] saskaņā ar vienotā platībmaksājuma shēmu [...] attiecībā uz Bulgāriju un Rumāniju par visiem lauksaimniecības zemes gabaliem, kas atbilst 1. punktā paredzētajiem kritērijiem, kā arī lauksaimniecības zemes gabaliem, kuros iestādīts pamežs ar īsu augseku [...] ir tiesības pretendēt uz atbalstu.”

- 14 Kā izriet no Komisijas 2009. gada 30. novembra Regulas (EK) Nr. 1122/2009, ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 73/2009 attiecībā uz savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu saskaņā ar minētajā regulā paredzētajām tiešā atbalsta shēmām lauksaimniekiem, kā arī lai īstenotu Padomes Regulu (EK) Nr. 1234/2007 attiecībā uz savstarpēju atbilstību saskaņā ar viņa nozarē paredzēto atbalsta shēmu (OV L 316, 65. lpp.), nosaukuma, tajā it īpaši ir paredzēti sīki Regulas Nr. 73/2009 piemērošanas noteikumi attiecībā uz savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu saskaņā ar šajā pēdējā minētajā regulā paredzētajām tiešā atbalsta shēmām lauksaimniekiem.
- 15 Regulas Nr. 1122/2009 58. pantā ir minēti samazinājumi un nepiešķiršana, ko piemēro deklarēšanas pārsnieguma gadījumos, kas iesniegti atbalsta pieteikuma atbalsta shēmas “platības” ietvaros, kas ietver it īpaši – kā izriet no šīs regulas 2. panta 12. punkta – Regulas Nr. 73/2009 V sadaļā paredzēto vienoto platībmaksājumu sistēmu.

Bulgārijas tiesības

- 16 Likumā par atbalstu lauksaimniekiem (*Zakon za podpomagane na zemedelskite proizvoditeli*, 1998. gada 22. maija DV Nr. 58), versijā, kas piemērojama pamatlīdā, saskaņā ar tā 1. panta 1. un 6. punktu tostarp ir regulēts “valsts atbalsts lauksaimniekiem lauksaimniecības produktu ražošanai [...] un nacionālā plānā iekļauti pasākumi lauksaimniecības un lauksaimniecības reģionu attīstīšanai”, kā arī “shēmas kopējiem platību maksājumiem saskaņā ar Eiropas Savienības kopējās lauksaimniecības politiku piemērošanu”.
- 17 Saskaņā ar šī likuma 32. panta 1. punktu atbalsta pieteicēji savus pieteikumus iesniedz Maksājumu aģentūras reģionālajās struktūrvienībās.
- 18 Atbilstoši Noteikumu Nr. 5/2009 par priekšnosacījumiem un īpašiem noteikumiem pieteikumu iesniegšanai platību atbalsta shēmu un pasākumu ietvaros (*Naredba Nr. 5/2009 g. za usloviata i reda za podavane na zayavlenia po shemi i merki za podpomagane na plosht*) 1. pantam, versijā, kas piemērojama pamatlīdā:

“Šajos noteikumos ir noregulēti priekšnosacījumi un īpaši noteikumi pieteikumu iesniegšanai šādu kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmu un pasākumu ietvaros (KLP):

1. kopējo platībmaksājumu shēma;
2. valsts piemaksu platībmaksājumiem shēma;

[..].”

- 19 Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma (*Administrativnoprotsesualen kodeks*, turpmāk tekstā – “APK”) 128. pantu administratīvām tiesām ir piekritīgas lietas par administratīvo aktu izdošanu, grozīšanu, atcelšanu un spēkā neesamības pasludināšanu.
- 20 APK 133. panta 1. punktā ir noteikts:

“Lietas izskata *Administrativen sad* [Administratīvā tiesa], kuras teritoriālā piekritībā ir iestādes, kas izdevusi apstrīdēto administratīvo aktu, atrašanās vieta [..].”

- 21 *APK* 135. panta 3. punktā ir paredzēts, ka ar piekritību saistītos strīdus administratīvo tiesu starpā izlemj *Varhoven administrativen sad* (Augstākā administratīvā tiesa).
- 22 Likuma par lauksaimniecības zemes īpašumtiesībām un lietošanu (*Zakon za sobstvenostta i polzuvaneto na zemedelskite zemi*, 2001. gada 1. marta *DV* Nr. 17; turpmāk tekstā – “*ZSPZZ*”) 1. pantā, versijā, kas piemērojama pamatlietai, ir noteikts, ka tajā ir regulētas lauksaimniecības zemes īpašumtiesības un lietošana.
- 23 Likuma par grozījumiem un papildinājumiem *APK* 19. pantā ir noteikts:
- “1) Individuālus administratīvus aktus saskaņā ar [*ZSPZZ*] un tā izpildes noteikumiem, kā arī atteikšanos šādus aktus izdot, ciktāl tos nav pieņēmis Lauksaimniecības un pārtikas ministrs, saskaņā ar [*APK*] var pārsūdzēt tā *Rayonen sad* (rajona tiesa), kur atrodas zemesgabals.
- [..]”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 24 *Agrokonsulting*, kura juridiskā adrese atrodas Burgasā [*Burgas*] (Bulgārijā), ir reģistrēts kā lauksaimnieks. 2010. gada 11. maijā tas shēmas ietvaros iesniedza atbalsta pieteikumu, pirmkārt, par vienoto platībmaksājumu un, otrkārt, par valsts papildu maksājumu par lauksaimniecības zemes hektāru, it īpaši norādot, ka tas audzē dažādu graudaugus, dārzeņus un augļus. Attiecīgā lauksaimniecības zeme atrodas Merdanjas [*Merdanya*] ciema Veļiko Tarnovo [*Veliko Tarnovo*] rajona teritorijā (Bulgārija), aptuveni 250 km attālumā no Sofijas.
- 25 Ar 2011. gada 2. oktobra vēstuli izpilddirektors noraidīja *Agrokonsulting* pieteikumu, pamatojot, ka pieteicēja deklarētās platības neatbilstot Regulas Nr. 1122/2009 prasībām.
- 26 *Agrokonsulting* šo lēmumu pārsūdzēja *Administrativen sad – Burgas*, minot, ka izpilddirektora secinājumi nav likumīgi, saskaņā ar kuriem deklarētie bloki neietilpst blokos, uz kuriem attiecas atbalsts. Šajā kontekstā izvirzītie *Agrokonsulting* argumenti galvenokārt balstījās uz apgalvoto, ar izpilddirektora lēmumu pieļauto Bulgārijas valsts tiesību aktu, kuru mērķis ir valsts iekšējās tiesības transponēt Savienības tiesības par kopējo lauksaimniecības politiku, pārkāpumu. *Agrokonsulting* arī uzskata, ka minētā lēmuma pamatā ir kļūdaina Regulas Nr. 1122/2009 58. panta piemērošana.
- 27 Lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu ir precizēts, ka *Agrokonsulting* arī ir uzsvēris, ka lieta esot jāizskata *Administrativen sad – Burgas*, jo pieteikums ir iesniegts Burgasas rajona *Obshtinska sluzhba “Zemedelie”* [Lauksaimniecības dienestā]. *Agrokonsulting* savā prasībā skaidri ir uzsvēris, ka paātrinātas tiesvedības princips prasa, lai lietu izskata *Administrativen sad – Burgas*. *Agrokonsulting* arī ir šajā ziņā norādījis, ka novilcināta judikatūra esot pretrunā kopējās lauksaimniecības mērķiem.
- 28 *Administrativen sad – Burgas* ar 2011. gada 16. novembra rīkojumu uzsvēra, ka pastāv interešu konflikts, apturēja uzsākto tiesvedību un lietu pēc piekritības nodeva iesniedzējtiesai, lai tā pieņemtu lēmumu par savu piekritību. Pamatojumā tika norādīts, ka lieta saskaņā ar *APK* 133. panta 1. punktu ir jāizskata administratīvajai tiesai, kuras teritoriālā piekritībā ir izpilddirektora atrašanās vieta.
- 29 Iesniedzējtiesa uzskata, ka pamatlieta tai nav piekritīga un jautājums par interešu konfliktu būtu jāizskata *Varhoven administrativen sad* atbilstoši *APK* 135. panta 3. punktam. Tiesa tomēr uzskata par vajadzīgu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu “par Tiesas judikatūrā attīstīto valstu tiesu procesuālās autonomijas, efektivitātes un līdzvērtības principu interpretēšanu un tvērumu tādu valsts tiesību normu kā *APK* 133. pants piemērošanas ietvaros”.

- 30 Atbilstoši Bulgārijā radītajai administratīvajai praksei, saskaņā ar kuru Maksājumu aģentūras administratīvos aktus saistībā ar kopējo lauksaimniecības politiku pieņem izpilddirektors, kas atrodas Sofijā, neatkarīgi no tā, kādā reģionālajā struktūrvienībā pieteikums ir bijis iesniegts un kur atrodas lauksaimniecības zemes parces, par kurām atbalsts tiek prasīts. Ar *APK* 133. panta 1. punktu tādējādi *Administrativen sad Sofia-grad* ir uzlikts pienākums izskatīt visas sūdzības par izpilddirektora pieņemtajiem administratīvajiem aktiem. Šādā veidā *Administrativen sad Sofia-grad* tiek koncentrēti visi strīdi par atbalstu lauksaimniekiem kopējās lauksaimniecības politikas shēmu un pasākumu ietvaros.
- 31 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tajā notiekošā tiesvedība, pamatojoties uz to lauksaimniecības zemes parceļu, uz kurām attiecas izpilddirektora 2011. gada 2. oktobra lēmums, atrašanās vietas attālumu, ir apgrūtināta. Šīs tiesas skatījumā pierādījumu savākšana, atzinuma sagatavošana un to zemesgabalu apskate, kuri konkrētajā gadījumā atrodas vairāku simtu kilometru attālumā no Sofijas, ir saistīta ar ievērojamu vilcināšanos un papildu izmaksām, kas apgrūtina lauksaimnieku efektīvu tiesisko aizsardzību, kurus minētā tiesa definē kā “sabiedrības grupu, kurai vajadzīga aizsardzība”.
- 32 *Administrativen sad Sofia-grad* šaubās par to, vai līdzvērtības princips nepieļauj valsts tiesību normu, kurā tiesas teritoriālā piekritība administratīvi tiesiskos strīdos par materiālām, no Savienības tiesībām izrietošām tiesībām tiek saistīta tikai ar tās administratīvās iestādes atrašanās vietu, kura ir izdevusi apstrīdēto administratīvo aktu. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka *APK* 133. panta 1. punktā minētajā vispārīgajā noteikumā par teritoriālo piekritību atšķirībā no Likuma par grozījumiem un papildinājumiem *APK* 19. pantā paredzētā īpašā noteikuma par teritoriālo piekritību saistībā ar administratīviem aktiem, kas pieņemti saskaņā ar *ZSPZZ*, nav ņemta vērā attiecīgo lauksaimniecības zemesgabalu atrašanās vieta.
- 33 Šādos apstākļos *Administrativen sad Sofia-grad* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai Eiropas Savienības [Tiesas] judikatūrā izvirzītais efektivitātes princips un [Hartas] 47. pantā nostiprinātais princips par efektīvu aizsardzību tiesā ir jāinterpretē tādējādi, ka ar tiem netiek pieļauta tāda valsts procesuālo tiesību norma kā [*APK*] 133. panta 1. punkts, saskaņā ar kuru tiesas teritoriālā piekritība administratīvi tiesiskiem strīdiem par [Savienības] kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanu ir pakārtota vienīgi tās administratīvās iestādes atrašanās vietai, kura ir izdevusi apstrīdēto administratīvo aktu, ja apsver to, ka šajā tiesību normā netiek ņemta vērā zemesgabalu atrašanās vieta un ieinteresētās personas dzīvesvieta?
- 2) Vai Eiropas Savienības Tiesas judikatūrā izvirzītais līdzvērtības princips ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauta tāda valsts procesuālo tiesību norma kā [*APK*] 133. panta 1. punkts, saskaņā ar kuru tiesas teritoriālā piekritība administratīvi tiesiskiem strīdiem par [Savienības] kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanu ir pakārtota vienīgi tās administratīvās iestādes atrašanās vietai, kura ir izdevusi apstrīdēto administratīvo aktu, ja tiek ņemts vērā Likuma par grozījumiem un papildinājumiem [*APK*] pārejas un nobeiguma noteikumu 19. pants, kas attiecas uz tiesas piekritību vietējiem administratīvi tiesiskiem strīdiem par lauksaimniecības zemi?”

Par prejudiciāliem jautājumiem

- 34 Uz dodama savus jautājumus, kas jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Savienības tiesības, it īpaši līdzvērtības princips un efektivitātes princips, kā arī Hartas 47. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādu valsts tiesību normu par tiesas piekritību kā *APK* 133. panta 1. punkts, kuras rezultātā tikai viena tiesa var izskatīt visus strīdus saistībā ar lēmumiem, ko pieņēmusi valsts iestāde, kas atbildīga par atbalstu lauksaimniecībai izmaksāšanu, piemērojot kopējās lauksaimniecības politiku.

- 35 Saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru, ja attiecīgajā jautājumā nav Savienības tiesiskā regulējuma, katras dalībvalsts tiesību sistēmā saskaņā ar to procesuālās autonomijas principu ir jānosaka piekritīgās tiesas un jāparedz sīki procesuāli noteikumi prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, un dalībvalstīm katrā ziņā ir jānodrošina efektīva šo tiesību aizsardzība (šajā ziņā skat. 2003. gada 30. septembra spriedumu lietā *C-224/01 Köbler, Recueil*, I-10239. lpp., 47. punkts; 2008. gada 15. aprīļa spriedumu lietā *C-268/06 Impact*, Krājums, I-2483. lpp., 44. un 45. punkts; 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā *C-12/08 Mono Car Styling*, Krājums, I-6653. lpp., 48. punkts, kā arī 2010. gada 18. marta spriedumu apvienotajās lietās no *C-317/08 līdz C-320/08 Alassini u.c.*, Krājums, I-2213. lpp., 47. punkts).
- 36 Šajā ziņā saskaņā ar lojālas sadarbības principu, kas nostiprināts LESD 4. panta 3. punktā, ka prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, procesuālā kārtība nedrīkst būt mazāk labvēlīga par to, kura attiecas uz līdzīgām prasībām valsts teritorijā (līdzvērtības princips), ne arī padarīt par neiespējamu vai pārmērīgi apgrūtināt Savienības tiesībās piešķirto tiesību izmantošanu (efektivitātes princips) (skat. tostarp 1976. gada 16. decembra spriedumu lietā *33/76 Rewe-Zentralfinanz un Rewe-Zentral, Recueil*, 1989. lpp., 5. punkts; 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā *C-312/93 Peterbroeck, Recueil*, I-4599. lpp., 12. punkts, kā arī 2013. gada 15. janvāra spriedumu lietā *C-416/10 Križan u.c.*, 85. punkts).
- 37 No Tiesas judikatūras izriet, ka no līdzvērtības principa un efektivitātes principa izrietošās prasības ir spēkā gan attiecībā uz piekritīgo tiesu noteikšanu, kurām jāizskata uz Savienības tiesībām balstītas prasības, gan arī attiecībā uz īpašu procesuālo noteikumu par šādu prasību celšanu definēšanu (skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Impact*, 47. punkts, kā arī lietā *Alassini u.c.*, 49. punkts).
- 38 Šādu prasību ievērošana ir jāvērtē, ņemot vērā attiecīgo normu vietu visā procedūrā kopumā, minētās procedūras norisi un šo noteikumu īpatnības dažādās valsts tiesu instancēs (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Peterbroeck*, 14. punkts; 1998. gada 1. decembra spriedumu lietā *C-326/96 Levez, Recueil*, I-7835. lpp., 44. punkts, kā arī 2009. gada 29. oktobra spriedumu lietā *C-63/08 Pontin*, Krājums, I-10467. lpp., 46. un 47. punkts, kā arī minētā judikatūra).
- 39 Vispirms attiecībā uz līdzvērtības principu no Tiesas judikatūras izriet, ka šī principa ievērošana prasa, lai attiecīgā valsts tiesību norma būtu vienādi piemērojama prasībām, kas pamatotas ar Savienības tiesību pārkāpumu, un prasībām, kas pamatotas ar iekšējo tiesību neievērošanu, ja to priekšmets un pamats ir līdzīgi. Iesniedzējtiesai, kas vienīgā var tieši zināt piemērojamos procesuālos noteikumus, ir jāpārbauda attiecīgo prasību līdzība, ievērojot to priekšmetu, pamatu un būtiskās sastāvdaļas (šajā ziņā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Pontin*, 45. punkts, kā arī 2012. gada 19. jūlija spriedumu lietā *C-591/10 Littlewoods Retail u.c.*, 31. punkts).
- 40 Lēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu savu bažu saistībā ar līdzvērtības principu ilustrēšanai *Administrativen sad Sofia-grad* salīdzina tiesvedības, kas saistītas ar Savienības kopējās lauksaimniecības politikas piemērošanu, un tādas, kas saistītas ar iekšējām Bulgārijas tiesībām par īpašumtiesību un lietošanas tiesību uz lauksaimniecības zemesgabalu piešķiršanu. Faktiski attiecībā uz pēdējām minētajām lietām Likuma par grozījumiem un papildinājumiem *APK* 19. pantā ir paredzēts, ka tās iztiesā saskaņā ar *APK* un var pārsūdzēt tā *Rayonen sad*, kur atrodas zemesgabals.
- 41 Tomēr no lēmuma par prejudiciāla jautājuma uzdošanu izriet, ka ar *APK* 133. panta 1. punktu ir radīts noteikums par valsts tiesas piekritību, ko vispārīgi piemēro prasībām, kas celtas administratīvu aktu, ieskaitot administratīvus aktus par tiešiem maksājumiem lauksaimniekiem vienoto platībmaksājumu shēmas ietvaros, kura ieviesta ar Regulu Nr. 73/2009, atcelšanai. Savukārt Likuma par grozījumiem un papildinājumiem *APK* 19. pants attiecas vien uz prasībām, kas celtas pret dažiem, saskaņā ar *ZSPZZ* un tā piemērošanas dekrētu pieņemtiem administratīviem aktiem. No Tiesai iesniegtajiem materiāliem izriet, ka uz *ZSPZZ* pamata pieņemti administratīvi akti ir cieši saistīti ar lietu tiesībām uz nekustamo

īpašumu, ieskaitot it īpaši administratīvos aktus par īpašumtiesību vai lietošanas tiesību piešķiršanu uz lauksaimniecības zemesgabaliem, zaudējumu atlīdzināšanu īpašniekiem, kā arī kartes uzturēšanu kārtībā lauksaimniecības zemesgabaliem, par kuriem ir tikušas nodibinātas īpašumtiesības.

- 42 Šajos apstākļos, ņemot vērā iepriekš šī sprieduma 38. un 39. punktā minēto judikatūru, rādās – taču tas pēc vajadzības ir jāpārbauda iesniedzējtiesai –, ka tādi noteikumi par piekritību kā *APK* 133. panta 1. punktā un Likuma par grozījumiem un papildinājumiem *APK* 19. pantā minētie nav salīdzināmi, ja ņem vērā līdzvērtības principu.
- 43 Savukārt prasības to tiesību aizsardzībai, kas izriet no iekšējās tiesībās radītās atbalsta shēmas lauksaimniekiem šī sprieduma 36. punktā minētās judikatūras izpratnē, visādā ziņā ir salīdzināmas ar tām prasībām to tiesību aizsardzībai, kas indivīdiem izriet no Savienības tiesībām.
- 44 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka tikai tas, kas saskaņā ar Regulas Nr. 73/2009 132. pantu valstu papildu tiešiem maksājumiem ir vajadzīga Komisijas atļauja un tiem tiek piemēroti īpaši, šajā pantā paredzēti noteikumi, līdzvērtības principa piemērošanas nolūkos neliedz uzskatīt, ka valstu papildu tiešo maksājumu shēmas regulējums ir pieskaitāms attiecīgās dalībvalsts iekšējās tiesiskās kārtībai.
- 45 Šajā ziņā no lietas materiāliem, kas šajā lietā ir Tiesas rīcībā, izriet, ka Bulgārija saskaņā ar Regulas Nr. 73/2009 132. pantu ir izmantojusi iespēju valstu papildu tiešos maksājumus pieskaitīt šajā regulā paredzētajiem tiešajiem maksājumiem.
- 46 Te Bulgārijas valdība un izpilddirektors tiesas sēdē Tiesā norādīja, ka uz prasībām par šiem pēdējiem minētiem maksājumiem arī attiecas *APK* 133. panta 1. punktā paredzētais noteikums par vispārējo teritoriālo piekritību.
- 47 Ja šī informācija pēc pārbaudes, kas jāveic iesniedzējtiesai, izrādās pareiza, tad nevar pieņemt, ka procesuālie noteikumi prasībām saistībā ar valstu papildu tiešajiem maksājumiem nevar būt līdzvērtības principa pārkāpums.
- 48 Tālāk attiecībā uz efektivitātes principu ir jāatgādina, ka, ņemot vērā šī sprieduma 38. punktā minētajā judikatūrā izvirzīto prasību, jautājums, vai valsts procesuālo tiesību norma padara Savienības tiesību sistēmā attiecīgajām personām piešķirto tiesību īstenošanu praktiski neiespējamu vai pārmērīgi grūtu, ir jāizvērtē, katrā gadījumā ņemot vērā principus, kas ir attiecīgās valsts tiesu sistēmas pamatā, tādi kā tiesību uz aizstāvību aizsardzība, tiesiskās drošības princips un efektīva procesa norise (šajā ziņā skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Peterbroeck*, 14. punkts, un lietā *Pontin*, 47. punkts).
- 49 Pamatlietā iesniedzējtiesai jautājumā par šī sprieduma 30. un 31. punktā paustajām šaubām ir jāņem vērā turpinājumā minētie elementi.
- 50 Pirmkārt, ir jāizvērtē, vai lauksaimniekam, kas vēlas pārsūdzēt izpilddirektora izdotu administratīvu aktu, kurš to skar individuāli, ir personīgi jāpiedalās tiesvedībā tiesā. Šajā ziņā no Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem izriet, ka indivīdam tādā situācijā, kādā atrodas *Agrokonsulting*, nav jāierodas personīgi, bet to var pārstāvēt advokāts, laulātais, kāds no vecākiem vai bērns, advokāts juriskonsults vai jurists. Bulgārijas valdība piebilst, ka tiesiskā palīdzība tiek sniegta, ja ir pierādījumi, ka indivīdam nav resursu, par ko noalgot advokātu. Valdība arī norāda, ka tiesāšanās izdevumi, ieskaitot atlīdzību advokātam, tiek atlīdzināti lietas dalībniekam, kam spriedums ir labvēlīgs un ja tas to ir prasījis. Tiesāšanās izdevumi tiek arī atlīdzināti prasītājam, ja lieta tiek izbeigta apstrīdētā administratīvā akta atsaukšanas dēļ. Turklāt izpilddirektora skatījumā prasībās par tiesību aktiem, ko tas izdevis, pietiek vien ar prasītāja apgalvojumu, ka šis tiesību akts ir nelikumīgs, lai administrācijai rastos pierādīšanas nasta par šī tiesību akta likumību. Attiecīgajā gadījumā šie fakti ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, kuras, atšķirībā no Tiesas, saskaņā ar *LESD* 267. pantu kompetencē ir lemt par Bulgārijas iekšējām tiesībām.

- 51 Otrkārt, no Tiesai iesniegtajiem materiāliem, protams, izriet, ka prasībās, ko lauksaimnieks cēlis par administratīviem aktiem, kurus izdevis Valsts Lauksaimniecības fonds, galvenais pierādījums ir eksperta atzinums. Šajā ziņā piekritīgās tiesas iecelta eksperta uzdevums ir iepazīties ar attiecīgiem pierādījumu elementiem un tālāk tos izklāstīt savos secinājumos par jautājumiem, kas tam tikuši uzdoti.
- 52 Katrā ziņā, runājot par prasībām par atbalsta samazināšanu vai nepiešķiršanu kopējā platībmaksājuma shēmā, neizskatās, ka tiesvedība varētu būtu apgrūtināta attiecīgo lauksaimniecības zemesgabalu atrašanās vietas no piekritīgās tiesas attāluma dēļ.
- 53 Faktiski, no vienas puses, tādās – kā pamatlietā celtā – prasībās, kurās tiek apstrīdēti secinājumi, saskaņā ar kuriem deklarētie bloki neietilpst blokos, uz kuriem attiecas šāds atbalsts, no Regulas Nr. 73/2009 16. panta 1. punkta, 17. un 18. panta izriet, ka vienmēr ir jāiepazīstas ar ortofotografēšanu, kā arī ar datiem integrētajā vadības un kontroles sistēmā, kas paredzēta šīs regulas 14. pantā.
- 54 No otras puses, dalībvalstis, novērtējot, kā gada gaitā ir tikuši izmantoti noteikti lauksaimniecības zemesgabali, uz kuriem attiecas atbalsta pieteikums, saskaņā ar Regulas Nr. 73/2009 17. pantu un 20. panta 2. punktu var veikt zemesgabalu pārbaudes uz vietas, izmantojot attālo uzrādi un globālās satelītu navigācijas sistēmas metodi. Tālāk tiesvedība tiesā par atbalsta samazināšanu vai noraidīšanu vienotā platībmaksājuma shēmā – kā tas izriet no šīs regulas 19., 29. un 122. panta – principā norisinās vienīgi tikai pēc tam, kad ir pagājis gads, uz kuru attiecas apskatāmais atbalsta pieteikums. Šādā situācijā zemesgabalu apskate uz vietas, lai secinātu, kā tie tieši tikuši izmantoti pagājušajā gadā, neko daudz nelīdzētu. Tādēļ minētās regulas 16. panta 1. punktā it īpaši ir paredzēts, ka datu bāze, kas ir daļa no integrētās vadības un kontroles sistēmas, ļauj tieši un nekavējoties iepazīties ar datiem, kas attiecas uz četriem iepriekšējiem gadiem.
- 55 Treškārt, gan izpilddirektors, gan Bulgārijas valdība Tiesā uzsvēra, ka izskatās, ka *Administrativen sad Sofia-grad* parasti lietās, kas saistītas ar tiesību aktiem, ko izpilddirektors pieņēmis kopējās lauksaimniecības politikas ietvaros, lēmumu pieņem sešu līdz astoņu mēnešu laikā. Principā šāds vidējais lietas izskatīšanas ilgums – kas jāpārbauda iesniedzējtiesai, vai tas tiešām atbilst patiesībai, – neliekas esam nesamērīgs vienotā platībmaksājuma shēmas kontekstā.
- 56 Ceturtkārt, runājot par šo pēdējo minēto apstākli, nevar izslēgt, ka iesniedzējtiesa, jo tai ir jālemj lielā strīdu par atbalstu lauksaimniecībai daudzuma dēļ, kļūst īpaši profesionāla, tādējādi ierobežojot vidējo lietu izskatīšanas termiņu. Turklāt – kā to it īpaši uzsver Vācijas valdība – centrāla, lauksaimniecības jautājumos specializēta tiesa var nodrošināt vienotu praksi visā valsts teritorijā, šādi radot tiesisko drošību.
- 57 Protams, saskaņā ar procesuālās autonomijas principu Bulgārijas Republika, ievērojot līdzvērtības un efektivitātes principus, var pieņemt noteikumus par tiesas piekritību, kas atšķiras no tiem, kas izriet no *APK* 133. panta 1. punkta. Taču no tā neizriet, ka šāda tiesību norma kā *APK* 133. panta 1. punkts tādēļ vien, ka tās rezultātā prasība, kas vērsta pret administratīvu aktu, ir jāizskata tiesai, kuras teritoriālā piekritībā ir iestādes, kas izdevusi apstrīdēto administratīvo aktu, atrašanās vieta, ir pretrunā efektivitātes principam.
- 58 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, ar labu tiesvedības norisi saistīti apsvērumi pamato to, saskaņā ar kuru tiesību norma par tiesas piekritību – kā *APK* 133. panta 1. punkts –, kuras rezultātā tikai viena tiesa var izskatīt visus strīdus saistībā ar lēmumiem, ko pieņēmusi valsts iestāde, kas atbildīga par atbalstu lauksaimniecībai izmaksāšanu, piemērojot kopējās lauksaimniecības politiku, nav uzskatāmu par tādu, kas ir pretrunā efektivitātes principam. Taču iesniedzējtiesas ziņā, kura – atšķirībā no Tiesas saskaņā ar *LESD* 267. pantu – var izvērtēt pamatlietas apstākļus un lemt par Bulgārijas iekšējām tiesībām, ir novērtēt, vai šādi tas ir šajā gadījumā.

- 59 Visbeidzot, jautājumā par Hartas 47. pantu no Tiesas judikatūras izriet, ka šajā tiesību normā ir nostiprināts efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips, kas ir vispārējs Savienības tiesību princips, kas izriet no visām dalībvalstīm kopējām konstitucionālajām tradīcijām un kam ir veltīts 1950. gada 4. novembrī Romā parakstītās Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. un 13. pants (šajā ziņā skat. it īpaši 1986. gada 15. maija spriedumu lietā 222/84 *Johnston*, *Recueil*, 1651. lpp., 18. punkts; 2007. gada 13. marta spriedumu lietā C-432/05 *Unibet*, Krājums, I-2271. lpp., 37. punkts, kā arī 2013. gada 28. februāra spriedumu lietā C-334/12 *RX-II Arango Jaramillo u.c./EIB*, 40. punkts).
- 60 Šajā gadījumā pietiek vien, ievērojot šī sprieduma 50.–58. punktā izklāstītos apsvērumus, ka no Tiesas rīcībā esošās informācijas nevar izsecināt, ka individam tādā situācijā, kādā atrodas *Agrokonsulting*, ir liegtas tiesības uz efektīvu aizsardzību tiesā, lai aizstāvētu savas no Savienības tiesībām izrietošās tiesības.
- 61 Ņemot vērā visu iepriekš minēto, uz uzdotajiem jautājumiem ir jāatbild, ka Savienības tiesības, it īpaši līdzvērtības princips un efektivitātes princips, kā arī Hartas 47. pants, ir jāinterpretē tādējādi, ka tie pieļauj tādu valsts tiesību normu par tiesas piekritību kā *APK* 133. panta 1. punkts, kuras rezultātā tikai viena tiesa var izskatīt visus strīdus saistībā ar lēmumiem, ko pieņēmusi valsts iestāde, kas atbildīga par atbalstu lauksaimniecībai izmaksāšanu, piemērojot kopējās lauksaimniecības politiku, ja vien procesuālā kārtība prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, nav mazāk labvēlīga salīdzinājumā ar procesuālo kārtību prasībām, lai aizsargātu tiesības, kas izriet no atbilstošām valsts iekšējo tiesību normām par atbalstu lauksaimniekiem, un šāda tiesību norma par piekritību it īpaši tiesvedības ilguma kontekstā individam nav nelabvēlīga, pārmērīgi apgrūtinot no Savienības tiesībām izrietošo tiesību īstenošanu – kas būtu jāizvērtē iesniedzējtiesai.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 62 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

Savienības tiesības, it īpaši līdzvērtības princips un efektivitātes princips, kā arī Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants, pieļauj tādu valsts tiesību normu par tiesas piekritību kā Administratīvā procesa kodeksa (*Administrativnoprotsestualen kodeks*) 133. panta 1. punkts, kuras rezultātā tikai viena tiesa var izskatīt visus strīdus saistībā ar lēmumiem, ko pieņēmusi valsts iestāde, kas atbildīga par atbalstu lauksaimniecībai izmaksāšanu, piemērojot kopējās lauksaimniecības politiku, ja vien procesuālā kārtība prasībām, kas paredzētas, lai aizsargātu tiesības, kuras attiecīgajām personām ir noteiktas Savienības tiesībās, nav mazāk labvēlīga salīdzinājumā ar procesuālo kārtību prasībām, lai aizsargātu tiesības, kas izriet no atbilstošām valsts iekšējo tiesību normām par atbalstu lauksaimniekiem, un šāda tiesību norma par piekritību it īpaši tiesvedības ilguma kontekstā individam nav nelabvēlīga, pārmērīgi apgrūtinot no Savienības tiesībām izrietošo tiesību īstenošanu – kas būtu jāizvērtē iesniedzējtiesai.

[Paraksti]